

EBU EYYUB
EL-ENSARI'YI
KONSTANTİNİYYE
SURLARNA
KADAR GETİREN
AMİL NEYDİ?

SÜLEYMAN ATEŞ

1944 Pervari doğumlu. Siirt Lisesi (1962) Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (1966) mezunu. Doktorasını 1973'de Fransa'da verdi, 1980 yılında doçent, 1989 yılında profesör oldu. 1973 yılından sonra Erzurum İlahiyat Fakültesi ve Sakarya Üni. İlahiyat Fak.'nde öğretim üyeliği yaptı. 1979 yılından bu yana çeşitli gazete ve dergilerde makaleler yazdı. 1986 yılında bir tercümesi ile Türkiye Yazarlar Birliği Çeviri Ödülü kazandı. Çeşitli ödülleri ve yayımlanmış kitapları bulunmaktadır.

Seksen yaşında bir ihtiyar olmasına rağmen, Ebu Eyyub el-Ensari'yi Medine'den İstanbul surlarının dibine kadar getiren amili anlamak için onun inandığı, ve de uğruna savaş verdiği davayı anlamak gerekir. Nitekim milâdi VII. yüzyılın imkânlarıyla binlerce kilometre ötede bulunan, dünyanın en büyük devletine karşı savaşmak üzere uzun ve meşakkatli bir yola çıkabilmek için, kavuşulması çok arzulanan bir şeyin olması gerekir. İşte Halid b. Zeyd, yahut Türkiye'de daha ziyade Ebu Ey-yub el-Ensari adıyla bilinen bu zat, böyle bir şeyi yakalamak, ona kavuşmak için yola çıkıyordu Medine'den...

Kavuşulmak İstenen bu sevgili, bu "ideal şey", her insanın peşinde koşması gereken "Allah rızası" idi. Zira Allah, bizi Kendisi için, Kendisine kul olmamız için yarattığını buyuruyor Kur'an'da:

"Ben insanları ve cinleri Bana kulluk yapmalarını dışında bir şey için yaratmadım!"⁽¹⁾

Dolayısıyla biz O'nunuz, ve O'na döndürüleceğiz.⁽²⁾ Ne varki bu döndürülme, ilâhi meşiet doğrultusunda, bir imtihandan geçiyor ki, Kıyamet, ve "Hesap günü" dediğimiz büyük imtihandan sonra, O'na kavuşacaklar, ve de kavuşamayıp, cehenneme gidecekler belli olacak.

O'na kavuşmak isteyenler, dünya hayatı dediğimiz kısa ömür sürecinde, O'nun emrettiği gibi yaşamaya çalışırlardır. O'nu, ve O'nun koymuş olduğu kanunları kale almayı, iradesine karşı koyanlar da, O'na kavuşmak istemiyen, ve O'na İnananlarla mücadele edenlerdir.

Her insan için mukadder olan, ve şimdiki dek hiç birinin kurtulamadığı "ölüm"ün hikmeti de budur zaten. Onun için değil midir ki Allah şöyle buyuruyor:

"Hanginizin iyi amel (Allah'ın emirleri doğrultusunda hareket) edip etmediğini tesbit ve imtihan için hayatı ve ölümü yaratan O'dur."⁽³⁾

İşte "Allah rızası", ölüme doğru giden bu yolculukta takınılacak tavra göre kazanılır, ya da kaybedilir. Allah, kullan için o kadar çok merhametlidir ki, onlara bu tavrın nasıl olması gerektiğini öğretmek üzere klavuzlar da göndermiştir ki biz onlara "Peygamber" diyoruz.

Peygamberler, Allah'ın, kullarına doğru yolu göstermek için, kendi aralarından seçtiği, onların dilini konuşan, onlar gibi yaşayan, ve fakat doğrulukta örnek olan insanlardır. Onlar, yâni Peygamberler, Allah'ın kendilerine verdiği aksine hareket edemez, Allah'ın emirleri dışına çıkamazlar. Onlar, kendilerine Allah tarafından verileni tebliğ etmekle mükelleftirler.

Allah'ın, biz kullarına doğru yolu, ya da dini terimiyle "sırat-ı mustakim"i göstermek için gönderdiği son peygamber Hz. Muhammed(s.a.s)dir. Dolayısıyla bizi Allah'a doğru götüren yol, onun çizdiği yoldur. Onun klavuzu ise, Allah'ın görevlendirdiği melek Cebrail'di.

Peki Kur'an'ın son "Müjdecisi"(beşîr), ve son "Uyarıcı"(nezîr) olarak tanımladığı bu Peygamber'in davası neydi? Neyi müjdeliyor, neden sakındırıyordu insanları?

Onun, yirmi üç senede tamamlanan misyonunu anlarsak, o'misyona bağlanan Ebu Eyyub el-Ensari'nin, İstanbul surlarına kadar geliş sebebini de anlarız.

O, yâni Hz. Muhammed (s.a.s), insanlara bir tek şey öğretiyordu, Bir başkasına değil, Allah'a kul olun: La ilahe illallah! Onun bu öğretisi, insanlara kul olmaktan kurtarıyor, insanlara lâîyk oldukları şeref ve haysiyeti kazandırıyor. Nitekim o, Mekke'de kurulan panayırlarda insanlara kendi davasını anlatırken, şu mesajı veriyordu: Allah'tan başkasına kul olmayın, insanları ezmekte olan emperyalist Kayser ve Kisra'nın zulümle bina edilmiş olan sarayları yıkılacak!

Kisra İran'ın, Kayser de Bizans'ın

1 Kur'an-ı Kerim, ez-Zariyat sûresi, 56.

2 Kur'an-ı Kerim, Bakara sûresi, i 56.

3 Kur'an-ı Kerim, Mülk sûresi, 2.

kralıydı. Bu iki devlet sömürüyordu insanları. Ve bu iki devlet, halkları ez-bilmek için, onları zulme karşı uyandı-racak olan "ilâhî mesaj"ın tebliğine ma-ni oluyorlardı.

Zaten tarih boyunca, peygamberle-re, ve inananlara en çok zulmedenler, krallar değil miydiler?

İşte, günümüzde de bazılarınca po-lemik konusu yapılmak istenen "ci-had"ın gayesi buydu: insanları köleleş-tirmiş olan zihniyetlerle mücadele, ve insana layık olduğu şerefi kazandırmak! Dolayısıyla Hz, Peygam-ber(s.a.s)'in gayesi savaş açıp insan öl-dürmek de-ğil, bilâkis insanları ezilmişlikten kur-tarmak içindi. O, toprak kazanmak için de vermiyordu bu mücadelesini. Nite-kim vefat ettiğinde, üç milyon km²'lik bir devletin başkanı olmasına rağmen, evinde ne hazineleri vardı, ne de ayağı-nı rahatça üzerinde uzatabileceği bir döşek... Çünkü onun cihad'ının, ve de fetih ruhunun gayesi, insan öldürmek, para ve toprak kazanmak değil, insan-ların gönüllerini fethedip, onları Yarata-cı'larına bağlamaktı. Yâni o, savaş açan bir emperyalist değil, güzel yaşamın yolu olan İslâm'ın tebliğcisiydi. İşte ona bağlananlar, bu hasletinden dolayı onu seviyor, davası için binlerce kilo-metre uzaklıktaki coğrafyalara kadar gidip, diğer insanların da Allah'a kul olarak, bu güzel duygulardan yararlan-malarını istiyorlardı. Onun için, seksen yaşındaki Ebu Eyyub el-Ensari'yi İstan-bul'a kadar çeken güç ve kuvvet, ne onun saraylara olan tutkusu, ne altın gümüş elde etme ihti-rası, ne de Bi-zans'ın güzel kadınlarına kavuşma iste-ğiydi. Onun tek arzusu, Peygambe-ri'nin gösterdiği doğrultuda, Allah rıza-sını kazanmaktı, ve İstanbul seferine bunun için çıkıyordu. Çünkü Allah'ın son elçisi Hz. Muham-med(s.a.s), bü-yük Hadis alimi Ahmed b. Hanbell'in, "Müsned" adındaki meş-hur kitabında naklettiği gibi, şöyle buyurmuştu :

"Elbette Konstantiniyye fethedile-

cektir! Onu fetheden komutan ne gü-zel komu-tan, ordusu da ne güzel ordudur!"

Bazı kimseler Peygamber Efendimi-zin böyle bir şey söylemediğini iddia ediyorlarsa da, sadece Müsned değil, başka bir çok muteber hadis kaynağı da bu hadis-i şerifi nakletmektedirler. Ni-tekim Hz. Osman da, Hicri 27. senede Endülüs'e cihada göndermiş olduğu or-dusuna, "belki Konstantiniyye Endülüs yoluyla fethedilir" diye teşvikte bulu-nuyordu.⁽⁴⁾

İşte gerek onunla yaşamış olan Sa-habe, gerekse ondan sonra gelen ina-nanlar, bu güzel asker olmak için uğraş veriyorlardı. Nitekim vefat etmeden önce yapmış olduğu vasiyyetinde de sahabisi Usame'nin komutasındaki or-dunun Bizans'a karşı cihada gitmesini emretmişti.

Hz. Peygamber (s.a.s)'in vefatından sonra onun halifeleri İslâmi tebliğ hare-ketini sürdürmeye devam ettiler.

Hz. Ebu Bekir zamanında, o zaman-lar Şam denen Orta Doğu'nun bir çok bölgesi fethedildi, ora insanları Bi-zans zulmünden kurtarıldı.

Kudüs'ü savaşız bir şekilde fetheden Hz. Ömer, İran üzerine gönder-miş olduğu ordularıyla da Pers İmpara-torluğu'nun zulmüne son verdi. İslâm'ı, sadece "insan öldürme" olarak algıla-mak isteyenlere, Hz. Ömer'in bir aske-rinin İran Şahı'na söyledikleri ne güzel bir cevaptır. Hz. Ömer'in İran cephe-sindeki komutanının adı Sa'd b. Ebi Vakkas'tı. Komutan Sa'd, İran Şahı'na Reb'i adında bir elçi göndermiş, İslâm'ı tebliğ etmişti. Şah'ın, "Siz Araplar aç insanlardınız. Bize geliyordunuz, size yiyecek veriyorduk. Şimdi size ne oldu ki gelmiş, bize bir şeyler anlatıyorsunuz. Sizin gayeniz nedir?" sorusuna, Reb'i şu cevabı veriyordu:

- Bizim arzumuz dünya değil! Bizim arzu ve isteğimiz Ahirettir. Allah bize bir Peygamber göndererek ona şöyle dedi: Ben şu taifeyi, yâni müslümanla-rı, Benim insanlar için uygun gördü-

⁴ İbnu'l-Esir, el-Kâmilu fi't-Tarih, Beyrut, 1965, III,93.

güm dini kabul etmeyip ona karşı çıkanlara musallat ettim. Bu hak dindir! Ondan yüz çeviren hiç kimse yoktur ki zillete, ona bağlanan hiç kimse de yoktur ki izzete kavuşmasın! Gayemiz, insanları, insanlara kul olmaktan kurtarıp, Allah'a kul yapmaktır!"⁽⁵⁾

İşte bu şekilde Allah'ın rızasını kazanmak için hayatlarını feda eden müslümanlar, Hicri 43. senede, Süfyan b. 'Avf komutasında İstanbul'a ilk seferlerini düzenlediler. Artık seferlerin ardı arkası kesilmeyecek, imkân bulan her müslüman komutan, Hz. Peygamber'in övdüğü asker olmak için canla başla uğraş vercek, hayatını ortaya koyacaktır.

İşte bu seferlerden birine, Hz. Muhammed (s.a.s) Mekke'den Medine'ye hicret ettiğinde evinde misafir eden Halid b. Zeyd de katıldı. Yaşı seksen civarında olmasına rağmen, cihad için sefere katılmış, onca meşakatlere göğüs gererek, İstanbul surlarının dibine kadar gelmişti. Bu uzun ve yorucu sefer sırasında bir çok müslüman askeri de şehit olmuştu.

Allah, Halid b. Zeyd'e de İstanbul'da şehadeti nasip etmişti ki, o da hastalanarak vefat etti, - ve surlara yakın bir yerde defnedildi.⁽⁶⁾

Gayesi, ne ganimet sevgisi, ne de dünya ihtirası olan Ebu Eyyub el-Ensari, böylece hedefine ulaşmıştı. Zaten o, Resulullah(s.a.s)'e inandığı günden itibaren hep şu ayet-i kerimenin tahakkuku için koştu. Şöyle buyuruyor Yüce Rabbimiz:

"Ondan daha güzel sözlü kim var-dır ki, Allah'a davet eder, (bu davetin gereği olan) 'amel-i salih'i işler, ve (utanmadan, çekinmeden ve borlanmaktan korkmadan) "ben müslümanlardanım" der!"⁽⁷⁾

Halid b. Zeyd'in ölümü, ünlü İslâm bilgini Feridüddin Attar'ın, "İlâhînâme" adlı eserinde anlattığı şu olaya ne kadar da benziyor:

"Allah Hz. Süleyman'a, hayvanlarla konuşma yeteneğini bahsetmişti. Bir

gün ordusuyla birlikte bir yerden dönerken, yolda bir karıncaya rastladı. Karınca, bir yerden, başka bir yere toprak taşıyordu, Allah'ın Elçisi, onu selamladıktan sonra ne yaptığını sordu karıncaya. Karınca da, köylerinin önündeki dağı başka bir yere taşıyıp köyün önünü açacağını söyledi. Bunun üzerine Hz. Süleyman:

- Ey Allah'ın karıncası, senin buna ne gücün yeter, ne de ömrün. Neden böyle bir işe giriştin? Karınca cevap verdi:

- Ey Allah'ın Elçisi, ben aşiretimde bir kıza talip oldum. Kayın pederim olacak olan zat, köyümüzün önünü kapatan bu dağı başka yere taşıyıp köyün önünü açtığı takdirde, bana kızını vereceğini söyledi. Ben de kabul ettim, ve bakın, bu kadar da taşıdım.

Tebessüm eden Hz. Süleyman şöyle dedi:

- Senin bu işe ne gücün yeter, ne de ömrün!

Allah Elçisi'nin bu sözlerine karşı karınca şu cevabı verdi:

- Ey Allah'ın elçisi, belki buna gücüm, ve ömrüm yetmez amma, o yolda ölmek de güzel!

Ebu Eyyub el-Ensari'den sonra, bir çok müslüman daha bu uğurda şehit oldu. Ve nihayet Allah, 29.Mayıs 1453 yılında bu fethi Osmanlı Sultanı II. Mehmed'e nasip etti.

Fatih'in İstanbul'u fethinden önce de Ebu Eyyub'un mezarı çok iyi biliniyordu. Hatta fetih öncesine ait tarihlerde⁽⁸⁾ geçen rivayetlere göre, zaman zaman İstanbul'da vukubulan kuraklık zamanlarında, Hıristiyanlar bile onun mezarına gider, yağmur duası yapar, ve Allah yağmur verirdi.

Netice olarak diyebiliriz ki, seksen yaşındaki Ebu Eyyub el-Ensari'nin İstanbul surlarına kadar gelip orada şehit olmasının ne demek olduğunu görmek için, onun davası olan İslâm'ı bilmek, İslâm'ın Peygamberi'ni anlamak, ve meseleye öylece bakmakla mümkün-dür.

5 İbn Kesir, el-Bidâye ve'n-Nihâye, Beyrut, tarihsiz, VII, 39.

6 İbnu'l-Esir, el-Kâmil, III, 459.

7 Kur'an-ı Kerim, Fussilet sûresi, 33.

8 Bk. İbnu'l-Esir, el-Kâmil, III, 459. Kazvini, Âsârü'l-bilâd ve abbâru'l-'ibâd, Beyrut, tarihsiz, s.606.